

Eenige feesten bij de Poso-Alifoeren. (I)

(Door ALB. C. KRUIJT.)

De Oogstfeesten.

Het oogsten is ten einde; de velden, te voren zoo schoon door de golvende rijsthalmen met de volle aren, vertoonen nu slechts kale, dorre stoppels. Het volk heeft zich voor het meerendeel in de negery teruggetrokken, doch enkelen verblijven nog in de tuinen, om de rijst, die voorloopig in kleine schuurtjes (*lanta*) is geborgen, te bewaken.

De eigenaar van den tuin heeft aan hen, die hem hielpen rijstsnijden, twee bossen padi per dag uitgekeerd, en zal hun nu ook een klein geschenk geven. Maar, dat is voor de jongelui van de negery niet genoeg. Ook zij willen op hunne beurt elkander iets geven en daarvan een feestje maken.

Dit feestje heet *mosisángke*; (2) tweemaal heeft het plaats: eens in den tuin en eens in de kampong. Een lange stevige bamboe wordt opgericht met twee dwarslatten van boven. (3) De feestgever nadert het eerst en

(1) Ik beschrijf de feesten, zooals ik ze hier eenige malen heb bijgewoond. De mohammedaan-alifoer neemt zijne oude feesten trouw in acht; alleen is er hier en daar een mohammedaansche glimp aan gegeven. Laat men dezen er af, dan heeft men ook het beeld van de feesten, zooals zij door de varkensvleesch-etende Alifoeren gevierd worden.

(2) *Mosángke* beteekent voor zoover ik dit heb kunnen nagaan, „in de vlucht medenemen” (Mal. *ménjambar*). Ook in den zin van koppen-snellen. Dus *mosisángke*, gezamenlijk in de vlucht grijpen of medenemen.

(3) Deze paal heet *tókompajópe* van *toko*-stok en *pajópe* (?)

geeft met zijn zwaard eene snede in den paal (1) en schenkt daarna aan de mannen en vrouwen, die rijst hebben gesneden, 1 vadem sits en 7 klompen suiker. Nu ook schenken de jongere mannen aan de jongere vrouwen een stuk sits en dezen aan genen suiker.

Men mag deze geschenken evenwel niet onmiddellijk in ontvangst nemen, maar eerst worden ze aan de dwarslaten van den feestpaal gehangen. Vervolgens scharen de jonge mannen zich aan de eene zijde van den bamboe in een' halven cirkel, de jonge vrouwen aan den anderen kant. En nu begint men te zingen en om den paal te dansen. Deze zang heet *wódja*, en bestaat gedeeltelijk uit coupletten van het *lolitani*, den zang bij den oogst, gedeeltelijk uit improvisaties. De mannen en vrouwen beantwoorden elkaar. In den tuin is deze improvisatie meermalen onkiesch, en zint men op vuile aardigheden, die dan algemeen gelach veroorzaken. In de kampong is de zang meer gekuischt.

Dit spel begint met den avond en duurt den ganschen nacht voort, drie nachten achtereen. Dan eerst mag men de geschenken in ontvangst nemen. Men zou dit feestje dus het alifoersche St. Nicolaasfeest kunnen noemen.

Het *Mosisángke* is echter slechts het voorspel van het eigenlijke oogstfeest. Het vieren van dat feest noemt men *Mompadoéngkoe*. (2) Is de eigenaar van den tuin rijk gezegend met rijst, zoo wordt ieder tot het feest uitgenoodigd. Hij, die zijn eigen oogstfeest nog niet heeft

(1) Deze handeling heet *mowákkampenü* van *wákka*, teeken, litteeken (Mal. *békas*) en *pendi*, zwaard.

(2) De betekenis van het woord *mompadoéngkoe* kan ik nog niet geven. Als ik mij niet heb vergist, beteekent *madoéngkoe* „met de hand slaan”, maar daaruit kan ik niets afleiden voor *mompadoéngkoe*, daar bij het oogstfeest van geen slaan sprake is.

gevierd, mag niet aan voorafgaande feesten deelnemen. Wie dus het eerst met zijn' oogst gereed is, is er het beste af.

In den vroegen morgen van den feestdag reeds verneemt men het geluid van stampen. Dit wordt veroorzaakt door mannen en vrouwen, die met de rijststampers in verschillende rhytmus op eenen losliggenden balk slaan, waardoor een eigenaardig geluid ontstaat. Men noemt dit *montanggóli*, (1) en het is wel waarschijnlijk een symbool van het stampen der nieuwe rijst, dat nu aanstaande is.

Wordt het feest gegeven door een, die groote tuinen heeft aangelegd, en veel rijst geoogst heeft, dan kan er een karbouw op overschieten. Anders vergenoegt men zich met een varken, (2) eene geit en kippen, of ook alleen de laatsten. Ik beschrijf echter thans het grootste feest van dien aard, dat ik bijwoonde, waarbij dus een karbouw ten doode verwezen werd. Hij wordt reeds vrij vroeg in den morgen geslacht, want om 10 uur heeft het eerste maal plaats.

Allen zijn in de weer: tien mannen houden zich bezig met den karbouw aan stukken te snijden; eenigen hakken bamboes; anderen dragen bamboes sagoweer aan; anderen weer zorgen voor brandhout. Ieder heeft daarbij zijn hem als bij intuïtie aangegeven werk. De vrouwen zitten bij groote vuren, waarop aarden potten staan, of branden er bamboes boven, wier inhoud voor de gasten eene lekkernij zal zijn. Hier en daar worden de ribben van het dier bij het vuur geroosterd.

Het etensuur is geslagen en ik begeef mij naar het huis van den kabosenja. Er zijn reeds vele gasten van

(1) Het spreekwoord bij het *montanggóli* is: *Montanggóli góka, téndessi Poewe Lamo*.

(2) Eens zelfs bij een' mohammedaan-alifoer.

het strand en „van boven” bijeen. De meesten brengen eene kleinigheid mede: eenige vischjes, een paar eieren, eene kip. Dit is nu juist geen vereischte; maar eene vriendelijkheid. Mijn aandeel bij deze gelegenheid was: thee, want ja, ook de Posoërs drinken thee. Bij gelegenheden als deze wordt een pakje bij den Chinees gekocht, en van dat eene pakje doen een 150 tal menschen zich te goed.

We zitten in verschillende kringen bij elkaar. Er worden ook aardigheden verkocht, die niet gehoord moeten zijn geworden om geen uitbundig gelach uit te lokken. Wacht, daar is een vreemdeling in dien kring; men zal hem eens even vertellen, wie ik ben, of neen, dat juist niet, maar wat ik zoo al ken. Men is in eene zeer vroolijke en goede stemming, en het is dus ook geen wonder, dat ik er goed afkom. Bij zulk eene gelegenheid word ik tot een wondermensch gemaakt, en wie zou dan niet verlegen worden? Maar gelukkig er komt spoedig een einde aan: wij gaan *mopantjoea*.

Pantjoea kan men het best weergeven met „voormaals” „snoepmaals”. Het gaat aan den eigenlijken maaltijd vooraf en bestaat in het eten van enkel karbouwenvleesch, onder het genot van sagoweer. Kieskeurig moet gij niet wezen, als gij zulk een’ maaltijd wilt bijwonen, want zie, daar komt een, die voor ieder een boomblad neerlegt. Nummer twee draagt een wokablad voor zich uit met gebakken karbouwen-vleesch, waarvan hij met de hand eene portie op het voor u bestemde blad legt. Nummer drie doet het zelfde met het in stukjes gesneden hart van het dier, en nummer vier voegt een stuk gebraden rib daaraan toe. Nummer vijf giet u wat water in een bakje van wokablad, met welk water gij den mond kunt reinigen en de hand afwasschen; en nummer zes eindelijk voorziet

u van sagoweer. (Zij die voor water en sagoweer zorgen zijn slaven; die het eten ronddeelen doorgaans zonen of verwanten des huizes.)

Heeft men genoeg van dit *pantjoea*, dan krijgt iedere gast eene mand, van rotan gevlochten (*pádja* geheeten) voor zich en daarin een klomp rijst (in een blad gewikkeld) en een bakje van wokablad, waarin weldra gekookt karbouwen-vleesch wordt geschept. Men vindt onder dat vleesch ook fragmenten van maag en ingewanden; het is dus geraden de beste stukjes er uit te kiezen.

Na dit maal gaat de sirihdoos rond; men praat nog wat na, om daarna naar huis terug te keeren, en nieuwe krachten te verzamelen voor het tweede of hoofdmaal. Dit vangt aan tusschen vijf en zes uur. Het is zoo mogelijk nog voller dan 's morgens. We beginnen weder met het *pantjoea* en gaan dan tot het eigenlijke maal over. Men eet evenwel niet, voordat er aan eene plechtigheid is voldaan. Is er iemand (uit de strandkampong) aanwezig, die beweert te kunnen lezen, dan leest deze een stuk uit den koran voor. Dat allen, die dit doen, geen letter kennen, is mij uit verscheidene zaken gebleken. Onverstaanbaar voor zichzelf en hunne hoorders dreunen zij iets uit het hoofd op. Ieder, die hieraan kan mededoen, ontvangt f 0,50 als loon voor zijne moeite. Dikwijls evenwel is er niet één zoodanig kundig persoon aanwezig. Never mind! Een van de aanwezigen houdt beide handen en doet of hij leest, maar men hoort niets dan tusschenbeide „Lahillaha”. Heel kort duurt dit, want het eten staat reeds voor de gasten. Dat men dit als een soort van gebed moet beschouwen, blijkt nog bij den „echten” Alifoer, die steeds nog op eene of andere wijze Poewe Lamoer aanroept, voor hij den karbouw slacht, enz. Eene goede gewoonte dus! Ja, wanneer het met ernst werd

opgevat, maar allen praten en lachen er door heen, alsof er niets gebeurt. (1)

Het maal bestaat uit dezelfde ingedriënten als 's morgens: rijst en gekookt buffelvleesch. Een soort van dessert is er nu ook bij, bestaande in twee soorten van gebak: *sosóri*, platte taaie koekjes van rijstemeel en bruine suiker en *wádje*, vervaardigd van gebakken kleefrijst en bruine suiker.

Zijn ook de vrouwen gereed met eten (zij eten als de mannen gedaan hebben) en is de sirihbak rondgegaan, dan scharen de jongelieden zich ten dans en voeren de *raégo* en *kajóri* (2) uit. Hiermede gaat men den ganschen nacht voort; maar wij nemen de vrijheid ons ten 9 uren aan dit gewoel te onttrekken.

Mompadoengkoe! Hieraan denkt de Alifoer, als hij den tuin opent en in het zweet zijns aanschijns boomen velt.

Mompadoengkoe! Dit feest in de toekomst is voor hem eene aansporing, wanneer hij gebukt over den tuin gaat om de rijstkorrels in de daarvoor bestemde gaatjes te werpen.

Mompadoengkoe! O, heerlijke, troostrijke gedachte bij den oogst, wanneer de heete middagzon zijn vel brandt en hij niet mag rusten, want het mocht eens gaan regenen!

Is het wonder, dat de Alifoer zegt: "*Ane baréë mompadoengkoe, baréë mewáli páe.*" Wanneer men het oogstfeest niet viert, mislukt de rijst (van den volgende oogst).

Nu eerst mag hij van zijne rijst verkoopen, en den dag na het feest wordt hij dan ook bestormd door lieden, die geene tuinen hebben aangelegd, maar het noodige voor hun levensonderhoud koopen.

(1) Deze „plechtigheid” is het eenige in de oogstfeesten van mohamedaansch gehalte. Het *mosisángke* en het feest, dat nog volgt, zijn zeer zeker echt alifoersch, dat is „heidensch.”

(2) Over deze twee en nog andere dansen met den daarbij behoorenden zang later.

Tusschen het *mompadoengkoe* en het volgende feest, dat de reeks van oogstfeesten sluit ligt een drukke tijd. Dagelijks ziet men mannen rijst „pikëlen” en vrouwen met groote manden (*báso*) op den rug, ook geheel gevuld met rijst. De rijstschuurtjes in de kampong, *ála* genaamd, zijn van de noodige voorbehoedmiddelen voorzien en dus gereed om de bossen te ontvangen. Als een teeken, dat ook dit werk is geëindigd, hangt men een blad onder aan het deurtje van de rijstschuur.

Nu heeft er nog een feest plaats, dat men *mopatáwi* of *mompáloe áse* (1) noemt. Daartoe wordt buiten de kampong een kleine smidse gebouwd (Tawongani heeft een vaste smidse), geheel naar behooren. Op den vastgestelden dag gaan vele lieden uit den omtrek daarheen. Tegen den avond is het de grootste drukte. Dan ziet men de vrouwen bij de smidse bijeengeschaard en bezig met voorbereidselen tot het feest te maken. Sommigen maken van wokabladeren drinknappen (*f'ingkoe*) en etensbakjes (*sóende*); anderen scheppen gekookte rijst in bladeren, om die daarna tot een pakje samen te vouwen.

Voor evenwel de maaltijd begint, begeven zich allen, zoowel mannen als vrouwen en kinderen, successievelijk in de smidse, waar een priester en eene priesteres gereed staan „hen te ontsmetten van alle boosheden, ziekten, enz.” die hen uit het afgeloopen oogstjaar nog aankleven en hen zodoende gezond en wel het nieuwe te doen intreden. Eerst valt men in handen van den priester. Deze houdt een vrij groot pak in beide handen in woka gewikkeld, waarin een paar hakmessen en voorbehoedmiddelen, uit kruiden bestaande. Nu gaat hij achter den patiënt

(1) Wat *mopatáwi* beteekent, weet ik nog niet. *Mompáloe áse* beteekent: ijzersmeden.

staan en tikt met het pak tegen rechter- en linkerhiel, rechter- en linker knie, rechter- en linker heup en ten laatste zevenmaal (1) op het hoofd, daarbij ook overluid de getallen van 1 tot 7 opnoemende. Dan legt hij het pak op den grond; de man in kwestie gaat er op zitten, neemt een oud kapmes uit den „oven” en slaat er met een hamer zevenmalen op, steekt vervolgens het kapmes in een bak met water, waarin kruiden drijven en legt het dan op zijn plaats in den oven.

Nu staat hij op, en onmiddellijk slaat de priester met eenen geïmproviseerden kwast, die in pas genoemden bak met water en kruiden is gedoopt, op dezelfde plaatsen als te voren met het pak. De priesteres is er dan spoedig bij om de knieën en enkels met kruiden in te wrijven, „om sterke beenen te maken en alle inwendige pijn te weren”. (Ik heb tal van patiënten, die aan gewrichts-rheumatisme lijden.)

Zie, daar hangen nog twee zonderlinge instrumenten; het eene bestaat uit een vierkant plankje, waarop een pakje met rijst, pisang, enz. ligt; van de vier hoeken hangen vier stukjes bamboe af, terwijl het toestelletje door middel van vier touwtjes, die samenloopen, kan worden opgelicht; het geheel wordt gedekt met een stukje foeja (dit toestel heet *salása*.) Het andere instrument bestaat uit eenen kleinen gespannen boog van bamboe, met een daarop liggenden vastgemaakten pijl van bamboe. Aan de punt van den pijl is een vogelkop gestoken (dit toestel heet *pana*.)

Wanneer de patiënt met het gewijde water is bespat, komt de beurt aan deze voorwerpen. De priester neemt

(1) Van het getal zeven wist niemand mij eene uitlegging te geven. „Dit is zoo de gewoonte van oudsher.” Trouwens van vele zaken in dit feest weet ik de verklaring nog niet. Daarvoor ben ik nog niet genoeg in de taal thuis. Ik deel dus slechts mede, wat ik heb gezien.

ze in de hand en zwaait er zevenmaal mede over het hoofd van den persoon in kwestie, daarbij ook overluid van 1 tot 7 tellende. Dadelijk daarop treedt de priesteres toe en verricht dezelfde beweging met een mandje, waarin gekookte rijst, eieren en een soort van komkommer liggen. Als ook zij van 1 tot 7 heeft geteld, drukt zij wat rijst of een stukje ei op het voorhoofd van gezegden persoon, en nu kan hij weer vroolijk en onbezorgd het nieuwe jaar ingaan. Ernst moet men bij deze „plechtigheid” niet verwachten. Men lacht en praat er fiks doorheen.

Een stevige maaltijd en een flink „glas” sagoweer stellen de lieden schadeloos voor de moeite aan de desinfectie verbonden en de ook nu onvermijdelijke *kajori-* en *raégo-*dansen doen hem vroolijk het nieuwe jaar ingaan.

Het dooden- en het besnijdenisfeest.

Allereerst moet ik eene verklaring geven van de combinatie van twee zoo zeer van elkander verschillende feesten, het eerste geheel heidensch, het tweede geheel mohammedaansch. Men zeide te Poso dan ook met het oog op eerstgenoemd feest, „het feest van hier”, en met het oog op het tweede „het feest van de Parigiërs.” Waarom ik deze feesten tezamen neem? Omdat ze beiden, doorlopende achter elkkaar gevierd worden. Wat aangaat de eigenaardige combinatie, ik kan daarvan geen verklaring geven, dan dat men er „in eene moeite” af wilde wezen. Doch terzake.

Het was op zekeren morgen een geweldige drukte in de kampong van drie huizen. Mijne woning uitkomende zag ik een 40-tal mannen druk bezig met het oprichten van een huis. Dat het geen vast woonhuis moest worden, zag ik reeds dadelijk, want al laten de stevigheid en de degelijkheid der woningen van vele Posoërs veel te wenschen over, zóó toch bouwt niemand een huis voor vast verblijf. Boomtakken, niet eens ontdaan van den bast, zijn de

stijlen, een dunner soort dient tot vloer, en het dak is niet de gewoonlijk gebruikte atap, maar eenvoudig de bladeren van den wokapalm, die naast en op elkander worden gelegd. Ook de vrouwen zijn druk in de weer. Dáár is een rijtje bezig met rijststampen, het is een regiment rijstblokken (nontjoe.)

De kabosenja staat te commandeeren bij de mannen, die bouwmaterialen aanbrengen en schikken.

„Zeg eens kabosenja, waarvoor dient toch dat huis?”

„O,” is het antwoord, „er moeten er zóó wel 7 à 8 gemaakt worden; want er komen heel veel gasten, wanneer wij *mompemáte*.” (1)

„En wanneer heeft dat feest plaats?”

„Dat kan ik u nog niet bepaald zeggen, maar er zullen nog wel een 20 dagen overheen gaan.”

Na twintig dagen staan dan ook niet minder dan zeven van die luchtig opgebouwde huizen, *bantája* geheeten.

„Nu, kabosenja, hoe staat het met uw feest? Hoeveel dagen nog?”

„De gasten zijn al genoodigd,” antwoordde hij, „overmorgen komen zij. Zie mijnheer, dat is de bantaja voor de gasten uit Tomasa, ginds die van de lieden uit Wojowatoe. Hier de Parigiërs, dáár de Tonkoërs, en verder op de Tonapo- en Tokolawi-Alfoeren.”

„Wel kabosenja, er komen dus heel wat gasten. En hoeveel dagen zal het feest duren?”

„Eerst hebben wij twee dagen het *mompemate* en daarop twee dagen het besnijdenisfeest.”

„En hoeveel rijst en beesten zijn daar wel voor nodig?”

„Aan rijst denk ik ongeveer 400 bossen ($\pm$ 6 à 7 picol

(1) *Mompemáte* van *máte* dood. *Pe* is het praefix van den caus. vorm. *mum* (mo) van het actief. Aldus noemt men dit doodenfeest.

gestampt), voorts 5 karbouwen, vier varkens, geiten en kippen voor het doodenfeest, en drie karbouwen voor het besnijdenisfeest." Men ziet hieruit weder, dat het "mom-pemate" een geheel heidensch feest is, aangezien daarbij ook varkens worden geslacht.

Ook de graven hebben inmiddels eene gedaanteverwisseling ondergaan. De huisjes, die de dooden voor regen en zonneschijn beschutten, zijn weggenomen, en op de plek waar het lijk ligt, heeft men foejakleeden gespreid aan de hoeken met houten pennen in den grond vastgestoken. Een nieuw mandje, waarin sirih, pinang, kalk en tabak, is geplaatst op iedere groeve, opdat de dooden ook iets te genieten zouden hebben, waar de levenden volop smullen te hunner eer.

Waar de vorige "tampats-jeitan" aan den in- en uitgang van het gehucht zijn vergaan, zijn nieuwe opgericht, versierd met de noodige bladeren en foejalapjes. Het plat er van is volop voorzien van eetwaren en sirih-pinang, opdat de booze geesten zich dáár te goed zullen doen en niet de kampong binnenkomen.

Op den bepaalden dag komen de gasten opdagen. De aanlegplaats in de rivier is verstopt van al de prauwen. De bantâja's zijn allen met menschen gevuld, een gegons van vele stemmen vervult de lucht. In den vroegen morgen van den volgende dag verkondigt een doffe kreet, dat een der offerdieren is gevallen en daarmede is ook het sein gegeven, dat het feest is aangevangen. Men gilt, men schreeuwt, men praat, men lacht. 'Tusschenbeide klimt het gejuich tot een recht heidensch rumoer. Zie, het etensuur is geslagen en eene rij van 25 mannen gaat met manden en korven gewapend de verschillende bantâja's langs om de gasten van rijst en vleesch te voorzien. Hoort, hoe zij gillen! Ik ga ook eens rond. Verscheidene

kennissen ontmoet ik en maak een praatje met hen. Op mijne wandeling kom ik ook bij een huisje, waar een tiental vrouwen bezig zijn rijst in bladeren tot pakjes te maken. Zulk een pakje heet *wináloe*. Honderden er van worden gemaakt, vervolgens bij tientallen in bamboes gestoken om daarin gekookt te worden. Op den laatsten dag van het doodenfeest zullen de winaloes worden uitgedeeld. Het is een aardig gezicht dien trein van mannen en vrouwen, ieder met zulk eenen bamboe gewapend naar de rivier gaande om de rijst te drenken met water. Ook dit gaat gepaard met het gewone gillen en schreeuwen.

Maar hoor ik daar niet het gegil van den Alfoerschen krijgsdans, dat trillend uitgestooten hi...i! hi...i! Ja waarlijk, daar komt zoo'n dolleman aangeloopt. Met groote sprongen rent hij op den denkbeeldigen vijand toe met de leegge rechterhand tegen het schild slaande als om het denkbeeldige zwaard aan te zetten, ten einde een goeden slag te doen. Hij is aan het einde van de kampong gekomen. Hij heeft zich ingespannen, maar thans wijkt deze onnatuurlijkheid van hem, en verlegen zet hij zijn schild tegen eenen steil van een bantája onder het gejuich van het publiek. Aangemoedigd door de toejuichingen tracht een ander het nog fraaier te doen, en zoo volgt de een den ander op. Er is nog iets anders waarmede men den tijd doodt, namelijk het hanengevecht. Een afzonderlijk perk is daartoe door eene lichte haag omringd, en dáár brengt men de kampioenen in het gevecht. Er werd geweldig gewed, vooral door de Pariërs, want de Alfoeren kennen het hanengevecht niet, daarvoor moet men slim wezen.

Ik zit juist te praten bij eenen kennis uit Tomasa, als een man mij komt zeggen, dat kabosenja Garoeda in mijn huis op mij wacht. Ik ga tot hem. De man vraagt om

een geneesmiddel voor zijn rheumatiek, maar ik bemerk reeds aanstonds, dat dit niet de ware reden is van zijne komst. „Och mijnheer,” zegt hij eindelijk, „ik zit in groote verlegenheid. Bij het besnijdenisfeest zijn 20 labè's (1) noodig en ik heb geen geld om ze te betalen. Wilt u mij helpen, anders sta ik beschaamd.” „En hoeveel hebt ge noodig?” vroeg ik. „Tien rijksdaalders.” „Maar kabosenja, daaraan kan ik u niet helpen, hoogstens met vier.” Nu, dat was ook goed, dan was hij vast uit den eersten nood, en met een verlicht hart ging de man heen.

Na den avondmaaltijd schaaft men zich weder tot den raego-dans en de stemmen zwijgen niet dan tegen het aanbreken van den morgen.

In den morgen van den derden dag worden de winaloe uitgedeeld, en daarmede is het feest ter eere van de dooden geëindigd.

Dat het besnijdenisfeest een geheel ander karakter draagt is aanstonds te bespeuren, en dit ligt ook in den aard van de zaak. De Alifoeren, die te Tawongani, Saïwose en Wojowatoe wonen, heeten mohammedanen, maar in hun hart zijn ze nog heidenen. Dit blijkt ook uit de voorkeur, die zij aan den naam voor God, Poewe Lamoā geven. Waar bij het voorafgaande, Alfoersche feest alle Posoërs feest vierden, en de aanwezige Parigiërs meer toeschouwers waren, daar werden de rollen thans verwisseld. De Alifoeren bleven meest in hunne *bantája's*, terwijl de Parigiërs het geheele huis van den kabosenja innamen en een geweldig leven maakten. De kabosenja zelf had zich (eigenaardig genoeg) met zijne familie in het achterste ge-

(1) Een *labè* is iemand die het „mëngadji” verstaat, hij is overigens even onwetend als de groote hoop. Uit welke taal dit woord is overgenomen, is mij nog niet gebleken.

deelte van zijn huis teruggetrokken. Ik zal daarom ook slechts kort stilstaan bij deze plechtigheid.

Aan den avond van den dag waarop de winaloe's werden rondgedeeld, werden de nagels der negen meisjes, wier tanden zouden worden geveild, rood gemaakt (*kolontigi*.) Drie van hen, dochters van kabosenja's werden daarop op de schouders van drie mannen driemaal het huis rondgedragen, zonder dat daarbij iets bijzonders plaats had. Den volgenden morgen werden de jongens besneden (1) en hoorde men den ganschen dag niet anders dan de kreeten van de dobbelende Parigiërs (ik zag daarbij geen enkele Alifoer mededoen.)

Tegen den avond kwamen twee mannen uit naam van den kabosenja mij vragen om aan het einde van het feest (*koepoesa noe soesa*) deel te nemen. Aan deze uitnoodiging gaf ik gehoor en vond een twintigtal labè's aan het "dikir" (te Poso *mosikiri* genoemd.) Het is mij niet mogelijk eenigen indruk van dit helsche rumoer terug te geven. Stelt u voor een bak van bamhoelatten gemaakt, waarin tal van pakjes rijst liggen, later aan de labè's uit te deelen. In het midden daarvan verrijst een soort van kerstboom, ook van bamboelatjes vervaardigd, waaraan gekleurde eieren en uitgeknipte figuren van papier zijn gehangen. Boven dit alles is een hemel van katoen gemaakt, waaraan papieren bloempjes zijn gestoken. Rondom bovengenoemd toestel zitten een 8 tot 10-tal labè's onverstaanbare klanken te gillen en te schreeuwen. Is een vermoeid, dan begeeft hij zich in den kring daarnaast, waar hij de straks te ontvangen vergoeding voor zijne

(1) De besnijdenis van de mohammedanen geschiedt door incisie en het heet ook te Poso *soena*. Ook bij de Alifoeren bestaat de besnijdenis, ofschoon ik reden heb te twijfelen, of alle stammen haar kennen. Dit geschiedt dan door circumcisie, *ëndatindi* genoemd.

heeschheid alvast verdobbelt. Plotseling staan de dienstdoende lâbè's op en plukken als om strijd de papieren bloempjes van den katoenen hemel, steeds voortschreeuwende. Moeders brengen hare kleine kinderen aan, aan welke door een' der lâbè's een haarlok wordt ontnomen. Daarop gaat men weer zitten en nu is het einde spoedig nabij. De gekleurde eieren en de pakjes rijst worden rondgediend en de maaltijd neemt een' aanvang.

Den hieropvolgenden dag gaan de gasten uiteen, maar twee dagen daarop vereenigen de overgeblevenen (meest Parigiërs) zich nog eens in het huis van den kabosenja om te *modoasalama* (op zijn mohammedaansch bidden.) Dit bestaat in niets anders, dan het uitgespreid houden van beide handen, een oogenblik daarop turen, Amin zeggen en elkaar de hand geven. De Alifoeren maken van deze gelegenheid een pretje door elkaar met water te gooien.
